

Dr. PENAVIN OLGA MUNKÁSSÁGÁRÓL

MATIJEVICS LAJOS

A NÉPMŰVÉSZET SZOLGÁLATÁBAN

Hogy egy ember mit tett a társadalomért, a közösségért és társaiért, azt legjobban munkájának felmérésével, felbecsülésével mérleghetjük. Éppen ezért kissé nehéz helyzetbe vagyunk, mert ez alkalommal képtelenek leszünk mindent kiértékelni, hiszen dr. Penavin Olga munkássága még ma sem ért véget, újabbnál újabb kiadványokkal lép meg bennünket. Erre különben sem mi vagyunk a hivatottak. Így marad számunkra az a lehetőség, hogy megvizsgáljuk annak a nyelvésznek, néprajzkutatónak, tanárnak, társadalmi-politikai munkásnak és annak az embernek a hozzájárulását, az értünk tett cselekedeteit, aki harminchét nemzedékkel megtanította az alanyt és az állítmányt, a deverbális és a deneminális szintagmát, a bináris elemzés módszerét vagy a bácskai középzárt é hang ejtését, a szlavóniai kettőshangzó használatát és a székelykevei sziszegő „s” képzését. Kíséreljük meg nagy szavakban, dicséretes és szuperlatívuszok nélkül megköszönni ily módon, hogy olyan buzgón és kitarítóan kíséri mindennapi beszédünket, járja falvainkat, őrzi anyanyelvünket és hagyományainkat.

De legyen ez az egyszerű és szerény köszöntés utólagos pótlása annak, hogy Penavin Olga ötvenéves jubileumáról és 35 éves munkásságáról teljesen megfedekezünk.

Talán ne is feledékenységünkre hivatkozzunk, hanem inkább arra, hogy már olyan közel érezzük magunkat nyelvtanárunkhoz, mint gyermek anyához, testvér testvérhez, ember igaz barátjához, s így az ő szerénységét, magatartását, a nagy ünnepek kerülését mi is eltanultuk tőle.

Bármennyire is távolinak tetszik időben és térben, Debrecennel kell kezdenünk, ahonnan elindult Csüry Bálint, a kiváló nyelvtudós tanítványaként. „Új szint, új elgondolásokat, új kezdeményezést Csüry Bálint visz a hazai nyelvjáráskutató munkába — mondja Imre Samu *A mai magyar nyelvjárások rendszerében*. — Csüry világosan látta, hogy a történeti nyelvtudomány, sőt az összehasonlító nyelvészet sem nélkülözheti a nyelvjárások adatait. Felismerte, hogy a nyelvjárás kutatás elmélyítését, rendszeressé tételét csak megfelelő irányítással, szervező munkával lehet bebizonyítani... Hangoztatja, hogy a nyelvjárások alapos, gondos tanulmányozása segíti a köznyelvi kutatásokat is, fényt derít a köznyelv alakulására, segíti az irodalmi nyelv kialakulása kérdéseinek tisztázását, sőt sok segítséget nyújthat más tudományágak, elsősorban a településtörténet és a néprajz kutatói számára is. Azaz: a nyelvjárás kutatásnak bizonyos komplex jellegűt kíván biztosítani, a gyűjtést úgy kívánja megszervezni, hogy az a nyelvtudomány minél több ága, sőt a rokontudományok számára is hasznos legyen. (Imre Samu: *A mai magyar nyelvjárások rendszere*. Bp., 1971. 10. 11, 12, 13.)

Ha végigtekintünk Penavin Olga cikkein, tanulmányain, könyvein és szótárain, jól láthatjuk, mit jelentett számára a Csüry-féle iskola. A biztos alapot, a jó hozzáállást, körültekintő szervezést, a tudományos igényt és a kitartást. Pályafutását tehát Csüry tanítványaként kezdte 1941-ben Szabadkán, az akkori gimnáziumban. Új tanokkal és módszerekkel nyitott be Borsi Olga, a fiatal tanárnő az osztályba.

Gellér Tibor, az Újvidéki Televízió munkatársa, az akkori tanítvány így emlékezik a pedagógusra: